

Presentació

Consell de redacció de **Quaderns d'Estudi**

Encetar un monogràfic dedicat al medi ambient comporta el risc de tractar un tema tan ampli només des d'alguns pocs punts de vista. En el present volum s'apleguen sis treballs amb sis enfocaments que proposen mirades a aquesta nostra realitat des de diverses perspectives, continguts i amplituds.

La gestió del Medi Ambient no és només la conservació del medi natural. En una ciutat com l'Hospitalet té molta importància com s'organitza el medi urbà, els parcs, jardins i zones verdes, els espais buits, l'ordenació dels carrers, l'organització del trànsit, el control de la contaminació atmosfèrica, la utilització racional dels recursos hídrics que, en el cas de la nostra zona deltaica comporta no tan sols l'estalvi d'aigua potable i la prevenció d'avingudes sinó també la gestió de l'aquífer subterrani i els afloraments que apareixen en les instal·lacions enfonsades (túnels de metro, garatges soterrats) que poden evitar-ne les inundacions i, alhora, poden ajudar a pal·liar els problemes que produeixen les sequeres. I també la promoció de l'educació dels ciutadans i ciutadanes per tal que facin un bon ús de la ciutat i es comprometin en la millora de l'espai urbà i en l'ús correcte dels serveis d'evacuació de residus.

Els esforços dels ciutadans i entitats per preservar alguns darrers reductes més o menys naturals, com can Trabal, el riu, el canal de la Infanta, el camí de la Fonteta, d'aquests darrers anys, s'entronca directament amb les lluites veïnals per a la qualitat de vida de quan la ciutat va començar a créixer damunt de l'estructura agrícola primitiva, amb la coexistència d'antigues instal·lacions industrials i les vivendes que ja col·lapsaven el territori, els fums i els sorolls de la Farga, les pudors dels dipòsits d'escombraries. I això ja venia de lluny, des de les primeres indústries molestes que des de mitjans del segle XIX es varen instal·lar en els terrenys entre els incipients nuclis habitats de l'Hospitalet i els municipis del voltant, Sants, Barcelona.

Per tot això, com que el terreny que es pot recórrer és molt ample, hem tractat de fer-ne sis pinzellades, sis articles, que confegeixin un volum de Quaderns de mida adient.

En el primer article *L'educació ambiental a l'Hospitalet: L'agenda 21 escolar*, en **Genís Pascual**, professor jubilat d'institut, activista i dinamitzador ambiental, després de fer un recorregut històric de com ha anat naixent i evolucionant la percepció de la natura i el medi ambient en la societat en general i el seu tractament a les escoles, descriu

les activitats que s'han realitzat durant els darrers anys als centre escolars de la nostra ciutat, remarcant aquells aspectes que han abastat una dimensió comuna a la majoria dels centres, especialment a les escoles que treballen per a la sostenibilitat sota l'empareda de l'Agenda 21 escolar, incloses les Escoles verdes.

En **Marc Folch**, enginyer informàtic i membre de La Saboga, explica en *L'urbanisme i la mobilitat com a eines per a la transformació de les nostres ciutats*, com la correcta gestió de les infraestructures la regulació del trànsit viari, tan dins la ciutat com en els desplaçaments des de i cap a ella, pot pal·liar alguns dels problemes que la massificació d'aquesta vida col·lectiva ha anat produint en l'ambient dins el qual està immersa. Les actuacions sobre l'urbanisme i la mobilitat com a eines per a la transformació de les nostres ciutats apareixen clarament al llarg de tot l'article. Els problemes derivats de l'ús majoritari del cotxe privat, amb la contaminació de l'aire que es respira a la ciutat i l'ocupació desmesurada d'espai urbà, tant pel que fa a la circulació com a l'ús exhaustiu dels carrers com a aparcament de cotxes, conformen una situació molt exagerada en molts dels nostres barris. L'ús de la bicicleta i la potenciació del transport públic són uns dels camins que s'han de prioritzar per tal de reduir, soroll, contaminació atmosfèrica, ocupació dels carrers i augment de l'estrès ciutadà.

José Luis Casanova, tècnic de salut pública de la ciutat, presenta un article on es pregunta si *També canvia el clima a l'Hospitalet?* on compara els valors dels paràmetres meteorològics de la ciutat entre els anys 1958 i 2014 a través de les dades enregistrades a l'estació meteorològica municipal i estudia el comportament del clima. En l'article es comprova que la nostra ciutat no és un territori climàticament aïllat on es constaten també les repercussions de l'escalfament global. Constata que s'ha produït un petit augment de les temperatures mitjanes i una disminució de la pluviositat, així com un augment de la freqüència dels esdeveniments meteorològics extrems a l'Hospitalet, com onades de fred o de calor, sequeres i pluges torrencials. En l'article insta a la ciutadania a mantenir actituds de preservació del medi ambient i a les Administracions a impulsar polítiques de sostenibilitat.

En l'article *Actualització del catàleg de la fauna vertebrada i elements prioritaris per a la conservació de la biodiversitat a l'Hospitalet de Llobregat*, del biòleg especialitzat en l'observació d'ocells **Ricard Gutiérrez**, es descriuen les observacions fetes als darrers anys i les compara amb les d'un treball de Ballesteros i Degollada (2006) que recull les dades relatives a la fauna vertebrada conegudes fins aleshores. Descriu la presència dels peixos al riu Llobregat, entre els quals els que han pujat riu amunt des del mar, aprofitant la modificació que s'ha fet de l'estuari, les observacions de la presència de diversos exemplars de rèptils i mamífers, des de la musaranya al porc senglar, fins detallar la presència documentada (data, localització i circumstàncies) d'algun exemplar de 36 espècies diferents d'aus. Conclou que la conservació dels espais agraris i naturals de la marina de l'Hospitalet, inclòs el tram de riu Llobregat i la seva vegetació natural, és prioritària per a la contribució que fa l'Hospitalet de Llobregat a la conservació global de la fauna europea.

El periodista **Jesús A. Vila** explica a l'article *La lluita per la qualitat de vida. Deixalles, pudors i fums*, que, encara que la preocupació social pel medi ambient és una cosa realment propera en el temps, s'han produït queixes d'afectats per indústries contaminants des de fa molts anys. En un recorregut històric pel procés d'ocupació del territori, es comenten les protestes que ja des de finals del segle XIX varen promoure els habitants de Santa Eulàlia respecte a indústries molt contaminants, les granges de porcs i els dipòsits d'escombraries. Més endavant se centra en la descripció de la lluita veïnal al voltant de les indústries molestes, i la protesta contra les reminiscències del passat, com les restes del canal de la Infanta, que va passar a portar aigües contaminades, i les torres d'alta tensió. Finalment l'estudi repassa totes les mobilitzacions que varen desembocar en el tancament de la Farga. Conclou que la lluita per la qualitat de vida a ciutats com l'Hospitalet té un enorme futur encara, que probablement passarà per la lluita contra la contaminació, la lluita a favor de l'espionjament urbà, la conquesta d'espais verds i la rehabilitació d'edificis. Acaba preveient un nou horitzó reivindicatiu en el marc d'una societat més participativa.

Finalment, en **David Prieto** dóna, en l'article *De l'Agenda 21 a l'smart city. Un nou canvi de paradigma per afrontar els reptes mediambientals de la ciutat de l'Hospitalet?*, una visió acurada de les directius que han configurat la gestió ambiental des de l'Ajuntament els darrers decennis, des de l'adscripció al corrent mundial que representà la Carta d'Aalborg, a la qual la ciutat es va adherir el 1996 i que va suposar l'adopció com a eix de la gestió ambiental l'elaboració i posada en funcionament de l'Agenda 21, la Regidoria de Medi Ambient i el Consell de la Sostenibilitat, òrgan de participació ciutadana en temes mediambientals. Això va permetre l'elaboració d'una Auditoria ambiental de la ciutat i la detecció d'aquells punts sobre els que s'havia d'actuar per millorar la qualitat ambiental de la vida dels ciutadans, en les estructures de govern i gestió de les polítiques ambientals a la ciutat. El nou cartipàs de govern del 2011 eliminà *de facto* l'Àrea de Medi Ambient i les funcions que aquesta tenia encarregades varen quedar subordinades a una macroàrea anomenada d'espai públic, urbanisme i sostenibilitat amb el compromís per part dels nous responsables polítics municipals d'incloure la participació ciutadana en una nova estructura que naixeria d'un procés protagonitzat per la ciutadania: l'anomenat *L'Hon*. Així va néixer l'incipient tendència a convertir la ciutat en una *smart city on*, amb una contribució decisiva de la tecnologia, es promet resoldre els problemes associats al malbaratament de recursos i el desenvolupament. Tot indica, però, que la participació ciutadana passa del sector públic al privat i que el disseny de l'estratègia a seguir i el posterior desenvolupament correspondrà a una empresa dedicada a la consultoria i assessorament. Conclou que l'Hospitalet ha de recuperar la intel·ligència col·lectiva mitjançant instruments de participació de caràcter consultiu i també vinculant amb el propòsit de fer una ciutat habitable.

La publicació d'aquest monogràfic de *Quaderns d'Estudi* pot servir per tornar a posar sobre la taula aquells aspectes de la temàtica ambiental que sembla que han passat a un segon pla del tractament públic, tot i l'existència encara de reptes importants per a la gestió correcta dels conflictes que hi ha actualment pel que respecte al medi na-